XII. év. Budapest, 1907. október 15. 15. szám.

EVANGÉLIKUS CSALÁDI LAP

A lap ára egész évre 2 korona. Egy szám 20 fill. Egy lapnyi hirdetés díja 24 kor.

KIADJA A LUTHER-TÁRSASÁG

Szerkeszti

KOVÁCS SÁNDOR theol. akad. tanár.

Pozsony, Konvent-utca 11.

Megjelenik a nyári szünet kivételével minden hónap 15-én és 30-án.

A szerkesztőség bérmentetlen levelet nem fogad el s kéziratot vissza nem ad.

Kiadóhivatal: A LUTHER-TÁRSASÁG EV. KÖNYVKERESKEDÉSE, Budapest, VIII., Üllői-út 24. sz. (Bejárat a Szentkirályi-utcában), mely a hirdetéseket felveszi, a megrendeléseket nyilvántartja s a hiányzó számokat megkeresésre pótolja.

TARTALOM: Gondviselés. *Csengey Gusztáv.* — Zsilinszky Mihály elnöki megnyitóbeszéde a Luther-Társaság győri közgyűlésén. — Gyurátz Ferenc püspök beszéde a Luther-Társaság és Gyámintézet győri vallásos estéjén. — A győri ünnepnapok. — Luther-Társaság.

GONDVISELÉS.

A LUTHER-TÁRSASÁG ÉS GYÁMINTÉZET.

Felhős a nap, nem lát be a szobába,
Szegényes ágyon sápadt nő píheg,
Merev szemekkel bámul mozdulatlan,
S mint téli fagy kinn, keze oly hideg.
Fejét lehajtva néma gyötrelemmel
Az ágy előtt egy lányka térdepel:
Hervadt, miként a gyönge rózsabimbó,
Ha rá az első őszi dér lehel.

Fakó, homályos ablak mélyedésén
Ott áll egy férfi mozdulatlanul;
Miként ha Istent vádolná merészen,
Fölnéz sötéten s arcza elvadul.
És a zihálló mellnek indulatja
Ajkára szökve szóban fölfakad ...
Kinek beszél? ki hallja lázadását,
Midőn feltörnek a fájó szavak?

„Szerettem híven, önfeláldozással,
Vezérem volt a munka, szeretet —
Mi lett jutalma? gondok nagy tusája,
Hű éllettársam inség romja lett.
Van-é igazság a Gondviselésben?
Nyomorba fullad a legszebb erény,
S hitvány csalóknak kedvez a szerencse,
Vígan mulatnak az élet terén.“

Nehéz sohajtás szakad föl szívéből,
De zord szeméből egy könny sem fakad,
Sötét a mult s már a jövőbe sem néz,
Mit várhat ott, ha egyedül marad? —
Úgy elmerült e kínos gondolatba,
Szíve verését szinte hallani ...
Nem vette észre, hogy kinyílt az ajtó
S halkan, szelíden bejött valaki.

Oly nesztelen járt, mint a légi árnyék,
Sötét ruhában nyájas nőalak;
Irtózva hallja, mint tör ég felé itt
Az Isten ellen lázadó harag.

De mintha sejtné a vád szörnyű súlyát:
Most föltekint a térdeplő leány
S összekulcsolva kis kezét, zokogja:
„Óh, szívek Atyja, Isten, nézz le rám!

Tekints reám és szánj meg kínaimban,
Hozzád könyörgök, édes Istenem!
Hisz szent nevedre ő tanita engem,
Hozzád emelte lelkem' szüntelen!
Ne vedd, ne vedd el drága jó anyámat, —
Van már neked fönn angyalod elég,
Nekem csak egy van: édes jó anyácskám —
Óh, tartsd meg, Isten, tartsd meg életét!“

E percben egy kéz érintését érzi,
Végig simítva forró homlokát,
S míg a leányka fölsíkolt s reánéz,
Így hallja zengni biztató szavát:
„Hallotta Isten kérésed', leányom,
S megtartja majd a jó anyát híted;
Igaz, kegyelmes ő, bár titkos útján
Szándékit ember rítkán érti meg.

„Nem jó kísértni váddal bölcseségét,
A lázadóra visszasújt a vád ...
De nem! ne sújtson; szenvedő atyádnak
Remélem én az Úr bocsánatát!
„Ki vagy te? — szól a férfi s összerendül,
Vonagló ajkán úgy remeg szava! —
Ki vagy te? ... Nyájas biztató szavad tán
Egy szebb reménynek égi záloga?“

„Ki vagyok? — mond a jövevény szelíden —
A Gondviselés hű zarándoka.
Egyszerű eszköz, a részvét jelölt ki,
És hí segítni szenvedők baja.
A hol betegnek bús nyögése hallik,
S megtört hítével fájó szív sajog,
Hol könye hull a gyenge elhagyottnak:
Ápolni, enyhet adni ott vagyok.“

Vizsgálva hajlik a beteg fölé most,
Lágyan simítván lázas tagjait;

Ápolja híven, önfeláldozással —
És ím a házba visszatért a hit.
Lassan, de bizton gyógyul a beteg már,
S ez visszaadja a férj erejét.
S megtérve, együtt ifjú gyermekével
Buzgón imádja Isten szent nevét.

A rege bús, de vége oly magasztos
És oly igaz, mert olyan emberi! —
Boldog, ki itt az élet vadonában
Az igaz ösvényt jókor meglelí;
De boldogabb, kit mások baja hívott
Enyhíteni ott, hol kínban ég a láz,
Könyet töröl le, írt hoz a sebekre,
S legszebb erénye: önmegtagadás.

Ti, kik mulattok, gondoltok-e arra,
Hogy szerte titkon mennyi szív sajog?
Halljátok-é, hogy esdve mint sóhajtnak
A betegek, a gyámoltalanok?
Áldásuk éri jó szívét, ki értük
Részvéttel bár csak egy fillért is ád . . .
Óh, hozd el, részvét, hozd el városunkba
Az ápolásnak földi angyalát!

CSENGEY GUSZTÁV.

Zsilinszky Mihály elnöki megnyitóbeszéde a Luther-Társaság győri közgyűlésén.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

A legnagyobb vallási reformátor nevét viselő evangéliomi irodalmi társaságunk nevében örömmel üdvözlöm mindazokat, a kik e mai közgyűlésünket jelenlétükkel és nagybecsű érdeklődésükkel megtisztelni kegyesek voltak.

Összegyűltünk itt e szent hajlékban, Győr város ősrégi falai között, ezen virágzó ev. egyház vendégszerető meghívására, hogy számot adjunk egy évi működésünkről, hogy közvetlen érintkezés útján tanubizonyságot tegyünk testvéri szeretetünkről és hithűségünkről. Összegyűltünk azért is, hogy buzdítsuk és erősítsük egymást hasznos és üdvös elhatározásokra.

Úgy érezzük, hogy nagy szükségünk van egymás erősítésére és buzdítására, mert megnehezült az idők járása felettünk.

Úgy érezzük, hogy e pillanatban rokon evangelikus lelkek szívdobbanása viszonzásra talál lelkeinkben, és ez ösztönöz bennünket, elsősorban engem, hogy a Luther-Társaság nevében e helyen is hálás köszönetet mondjak e nemes evang. egyház előljáróinak szíves meghívásukért és irántunk tanusított szeretetükért.

Jól tudjuk és örömmel hirdetjük, hogy ezen nemes, nagy győri ev. egyháznak vezetőférfiai, a XVI. századtól kezdve egész napjainkig, nagy szerepet játszottak a protestáns evang. irodalom és az egyházi közélet terén. *Sibolti* Demeter tizenhatodik századbeli ev. superintendenstől kezdve a nemrég elhunyt áldott emlékezetű *Karsay* Sándor püspökig egész hosszú sora vonul el lelki szemeink előtt azon nagy férfiaknak, a kik a maguk korában dicsőséget szereztek nemcsak a győri evang. egyháznak, hanem az egész hazai protestantizmusnak is.

Lelkünk emelkedik és önkénytelenül a nemes büszkeség érzete száll ki homlokunkra, midőn arra gondolunk, hogy itt háromszáz évnek pusztító viharai között Krisztusnak valódi apostolai küzdöttek az evangeliomi világosságért, a protestáns vallás szabad gyakorlatáért és a magyar haza alkotmányos szabadságáért.

Valóban e küzdelemről kegyeletes szívvel tapasztaljuk, hogy a böles isteni gondviselés céljai és utai kikutathatatlanok.

Lám, a XVII. század egyik legnagyobb írójának és nevelőjének, a *győri ev. iskolákban tanult* s a külföldön is nagyrabecsült, sokat dolgozott és sokat szenvedett Szenczi Molnár Albertnek szelleme átszállott a későbbi utódokra is! Ki hitte volna akkor, hogy nyomában támadni fognak új apostolok az evang. irodalom szolgálatában? Könyvet kellene írnom, ha ezeknek munkásságát hiven feltüntetni akarnám.

E pillanatban azonban csak néhány kegyeletes szóval kívánok megemlékezni azokról, a kik régen önkényt arra a munkára vállalkoztak, melyet most a Luther-Társaság végez.

Mire törekszik és mire vállalkozott a Luther-Társaság?

Arra, hogy népünket ellássa valláserkölcsi irányú hasznos és tanulságos olvasmányokkal. Arra, hogy olcsó népies iratokat, tudományos theologiai műveket és szaklapokat, végre, hogy házi és templomi áhitatosságra szánt imádságos és énekes könyveket és bibliai műveket adjon ki.

Ezt a munkát a letünt századokban nagyrészben ezen győri ev. egyház papjai és tanítói ritka buzgósággal, csupán saját erejükre támaszkodva végezték. Azoknak a férfiaknak figyelmét semmi sem kerülte el, a mi egyházunknak és népünknek lelki épülésére szolgált. És a mit egyenkint nem bírtak

véghezvinni, azt egyesült erővel hozták létre, és a hol anyagi erejük elfogyott, ott a gyülekezet sietett segítségükre.

Gondoljunk csak a hires *„Győri énekeskönyvre“*, mely Kiss János győri rektor, későbbi superintendens munkájával úgyszólván az egész hazai magyar egyházak közös énekes-könyvévé lett. Korábbi magyar énekeskönyveink, a XVIII. századbeli *„Zengedező mennyei kar“* több győri lelkész és tanító közreműködésével jött létre. Majd Fábry Gergely superintendens szerkesztésével a *„Magyar lelki óra“* című könyv szintén azt a célt

ség leghatékonyabb eszközének, a magyar sajtónak hatalmát szintén egy győri evang. lelkész, Ráth Mátyás ismerte fel legelőször, a ki *„Magyar Hírmondójával“* nagy hálára kötelezte az egész országot.

Mindezeknek s a Perlakyaknak és Haubnereknek, és még itt meg nem nevezett sok másoknak szellemi munkássága előtt a „Luther-Társaság“ mély tisztelettel hajol meg. Vajha a jelenkor ifjabb nemzedéke ezeknek fényénél gyújtaná fel lelkében a lelkesedésnek szent tüzét, melyet semmiféle vihar ne legyen képes többé eloltani!

A győri evang. egyház épülete.

szolgálta. A halottas temetésekre való *énekekről*, sőt az *utazók* számára szerzett *zsebkönyvekről* is gondoskodtak.

Gondoljunk azokra az *imádságos könyvekre*, melyeket vészteljes időben Torkos András győri lelkész *„Engesztelő áldozat“* cím alatt adott ki. Azokra a *„Győri katechizmusokra“*, melyek szentírásbeli idézetekkel és példákkal bővítették a Luther-féle kis katechizmust.

Hogy az *„Új testamentomot“* szintén győri lelkész, a fáradhatatlan Torkos András fordította le magyarra és a győri egyház költségén nyomatta ki, azt mindenki tudja. És végre, ki ne tudná, hogy a szellemi műveltség

Szegénységünk mellett vallási irodalmunk is szegény; sajtónk pedig erőtelen. Pedig a mult századokban nemcsak itt Győrött, hanem országszerte ez volt ama szellemi fegyverünk, melynek alkalmazásával elődeink meghódították a nép lelkét az evangeliumnak és a szellemi felvilágosodásnak.

Ma — úgy látszik — az anyagi eszközökkel hővelkedő római egyház az irodalom terén is felülkerekedett. Megértvén a haladó kor szellemét, őseink kipróbált fegyvereivel akar bennünket legyőzni. Az idei pécsi kath. nagygyűlésen tartott lelkes előadások és fulmináns beszédek oly szellemről tanuskodnak, mely hódítani és alkotni kész.

Buzgó és szellemes főpapok, világi urak és lelkészek beszéltek a sajtó hatalmáról, mint a hitvédelem legméltóbb fegyveréről. Gondoskodtak védő-irodákról, lelkes írókról, ezeknek családjairól; a közszellem felébresztéséről. Gondoskodtak kőnyomatosról és krajcáros napilapokról — mert meg vannak győződve, hogy a milyen szellemű az irodalom, olyan gondolkozású lesz a nép és ennek közszelleme. És ebben tökéletes igazuk is van.

Egyik kath. előadó a sajtót a legnagyobb földi hatalomnak jelentette ki. Hogy a szószék — mondá — mily hatalom, mutatja egy ezredév műveltsége . . . ma pedig a szószék munkáját a sajtó végezi, mint a felvilágosodásnak leghatalmasabb eszköze. Ezt az eszközt most a katholikusok vették kezükbe fegyverül. Most ők tanítanak bennünket arra, miképpen kell ezzel a fegyverrel bánni.

Egyik előadójuk azt hirdeti, hogy „ágyútüzelést csak ágyúval lehet elnémítani; hogy nagy mozgalmak hatását csak hasonló mozgalmakkal lehet ellensúlyozni; mert — úgymond — a várfalak ma már nem dűlnek le kürtszóra és az imádság is csak úgy segít, ha eleget dolgozunk mellette . . .“

Így oktatnak bennünket római kath. testvéreink. Fogadjuk el tanításukat. Karoljuk fel és lelkesen fejlesszük mi is egyházi irodalmunkat és sajtóügyünket. Ha ezt komoly elhatározás alapján megtesszük, akkor remélem, fellendül a hazai protestantizmus is, minden intézményeivel együtt.

Nekünk, mint a keresztyén felvilágosodás gyermekeinek, nincs okunk rettegni a modern kultura vívmányaitól. Mi a diadal biztos reményével karoljuk fel az ész és tudomány, a hit és erkölcs tiszta fegyvereit. Mi rendületlenül hiszünk a Krisztus evangeliomának üdvözítő voltában. Hiszünk az igazság diadalában és hiszünk a hit és szeretet hódító erejében.

Midőn e szilárd hitre támaszkodva, arra hivom fel az egybegyűlt közönséget, hogy ez a hit, ez a meggyőződés *élessze* továbbra is reményeinket, *erősítse* vallásos buzgalmunkat és *irányítsa* elhatározásainkat: a Luther-Társaság mai közgyűlését ezennel megnyitom.

Gyurátz Ferenc püspök beszéde a Luther-Társaság és Gyámintézet győri vallásos estéjén.

A Luther-Társaság s a gyámintézet, bár különböző munkakörben, közös célnak hű szolgái, Győr szab. kir. városban jöttek össze, hogy gyűléseiken itt adjanak számot egy évi működésükről s elkészítsék a jövő év munkatervét. Egy ősrégi várost üdvözlünk, a melynek multjából, mint tenger öléből a buvár a gyöngyöt, a történet kutatója tiszteletre méltó emléket hoz fel. Ezen város és vidéke emlékeztet vérrokonaink: az avarok honalkotó kisérletére, kik tizenhétszázad előtt itt vívtak tágas sáncgyűrűik között élet-halál harcot nemzeti létükért s a szabadságért nyugatnak egyesült ereje ellen. Helyzeténél fogva nemcsak az ipar, kereskedés egyik kiemelkedő gócpontját hozta létre, de a honvédelem egy erőssége is volt, melyen nem egyszer megtörött a keletről, nyugatról jövő ellenséges áradat. Itt szólaltatta meg — a hagyomány szerint — a vártorony érckakasát a honszeretet s tette az itt véglegesen tanyát ütni akaró töröknek temetőjévé a sáncokat.

A háború zivataraiban nagy terület védő menedéknek ismerte Győrt, a béke idején messze vidékről járt ide a nép azon tudatban, hogy itt megtalálja a mire szüksége van, a mit óhajt. A dunántúli magyar azt a helyet, hol jólét uralkodik, hol a boldogulás tényezőit együtt látja, ma is ezen elismerő szavakkal tünteti ki: „Itt minden van, mint Győrben“.

Ezen hit vezette a Luther-Társulat híveit, a Gyámintézet szegény vándorapostolait is, midőn az ország különböző közel, s távol eső részeiről idegyülekeztek. Azon remény biztatta őket, hogy itt ma is igaz magyar szivesség vár, hogy megtalálják itt azt, a mi előttük a legbecsesebb: a hitsorsosoknál a nemes részvétet s buzogást a szent célokért.

Van szerencsém a két látogató félnek feladatát, irányát röviden a következőkben jeleznem:

A Luther-Társulat a lelki élet s a vallásos érzés ápolásán munkálkodik. Nem támad, nem háborgat más vallásúakat, nem gyülöletre tanít más egyházak iránt, hanem a Krisztus életéből, evangéliomából fakadó szeretetet hirdeti s ettől vezetve mindenkiben elismeri az emberi méltóságot, a testvért s hiven egyházunk tradicióihoz tiszteli a meggyőződést, védi az egyéni s az emberiség elidegenithetetlen tulajdonát: a lelki szabadságot. Munkásságában vezércsillaga az igazság, hű szövetségese a hit, kisérője az emberszeretet. Éleszti hatáskörében az irodalmi tevékenységet s közremunkál a józan irányú művelődés terjesztésén. Népszerű kiadványaiban oly lelki eledelt nyujt a népnek, mely annak lelkületét nem zavarja fel, nem mételyezi meg, hanem erkölcsi érzetét nemesbiti, fentartja benne az idealizmust, az összeköttetést a fensőbb eszményi világgal, lelkesedésre buzdítja mindazért a mi szent, jó és az egyházias érzület mellett neveli keblében a testvériség s a honszeretetet, ez első polgár erényt.

Ily cél szolgálatában méltó arra, hogy a gyülekezetek s egyének egy akarattal sorakozzanak

támogatására s ezzel oly helyzetbe segitsék, hogy irodalmi téren kifejtett fáradozásával mindig szélesb körre terjeszthesse ki a nép lelki életét gondozó hitet ébresztő áldásos hivatását.

Egyházi életünk mezején hasonlókép tiszteletet parancsoló munkát végez a Gyámintézet is.

A protestánsok a századokig tartott hitüldözések korában, míg e drága örökségért: a lelki szabadságért küzdöttek s törhetlen hűséggel áldoztak vagyont vért, életet, nem gyűjthettek egyházaik számára dús gazdaságot. A hit, a gondolat szabadságát megmentették: de az egyház szegény maradt, az ma is.

Mi adott neki mégis erőt arra, hogy a hol gyülekezetet szervezhetett, ott népiskolát, nagyobb községekben, városokban rendre közép s felsőbb tanodákat is emelt, mindezek, mint szövétnekek által a felvilágosodást terjeszté, a nemzeti haladás útját egyengeté?

Ama titokzatos hatalom: az élő hit dobogtatá a kebleket, ez tartotta ébren az áldozatkészséget, a mely pótolta az egyház szegénységét. Ma is tapasztaljuk Jézus szavainak igazságát: „Szegények mindenkor lesznek veletek". Egyházunk körében ma is vannak hiányok, a melyek pótlásra, — sebek — melyek orvoslásra várnak. Ott a vésztől sujtott, romok felett kesergő gyülekezetek. Itt a szórványokban élő szegény hivek, kik éhezik és szomjuhozzák az örök élet igéit. Egyik helyen iskola volna szükség a valláserkölcsi nevelés biztositásához, másutt imaház, templom a kitűzött cél, de alkotásától visszatartja a hiveket a paizsos férfiú, az inség. Nevelő, jótékonycélú intézetek hívnak gyámolitásra, s egyházunknak nincsenek sem uradalmai, sem kincstárai, a melyekhez segélyért fordulni lehetne.

A létező bajokkal szemben a gyámintézet tölti be a vigasztaló jóltevőnek samaritánusi tisztét az által, hogy amaz apostoli intés teljesítésére tanit: „Egymásnak terhét hordozzátok és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét." Az evangéliomi buzgóságot, ezt az üdítő, éltető forrást nyitogatja, a melyből áldás árad szét. Míg egyfelől a részvét adományait gyűjti a testvérszeretet oltárára, másfelől mentő karral siet oda, hol a vész haragja omladékká döntött templomot, iskolát. Felemeli a nyomasztó viszonyok súlya, adósság terhe alatt roskadó gyülekezeteket. Örömre változtatja a hivek siralmát, Isten dicsőitésére kelt zsolozsmát ott, hol előbb a sorscsapás bús sóhajtásokat fakasztott a hivek seregének ajakán. Az erkölcsiség első támaszát a vallást őrzi, a hit templomát épiti. Erre pedig a földi vándornak szüksége volt a multban, szüksége van ma és lesz a jövőben, míg a haladás útján akar maradni, míg a föld a küzdelem, a csalódás, szenvedés színhelye lesz s a viszontagság érző szivet sebez, fájdalom könyeket fakaszt a szemekben. A vallás a menedék, melyhez oda térve az ember, mint Anteus az anyaföldről, minannyiszor még új erőt nyer a nemes harcra. Ez törteli a balsors fegyverének élét, védi a lelket a kétségbeeséstől s az erkölcsi bukástól. Ha kihamvadna ma a hit lángja az emberiség keblében, ha ledőlnének mind a templomok, holnap romokba hullana a társadalmi rend. Az ember a vallással együtt egy menyországot, egy szebb jövő reményét vesztené el s ezért a boszú kiforgatná önmagából. A szenvedélyek, mint láncaikról elszabadult szörnyetegek dúlnák szét mindazt, a mi nagyot, dicsőt a hittől ihletetett emberi szellem alkotott.

Joggal mondjuk, hogy a gyámintézet pártolása a legnemesb érzelemnek: a testvéri szeretetnek a megnyilatkozása, áldozás egy szent úgy oltárán, közremunkálás Isten országának épitésén.

Midőn a jelenlenlevőket melegen üdvözlöm, a Luther-Társulat s a Gyámintézet ügyét szives jó indulatukba ajánlva, az ünnepélyt megnyitom.

A győri ünnepnapok.

A folyó évben, mint már jelentettük, Győ szab. kir. város evang. gyülekezete hivta meg Luther-Társaságunkat s a Gyámintézetet vendégül évi közgyűlésük megtartására. Győr a hazai protestáns egyháztörténelemnek igazi klasszikus helye; olyan föld, a mire ráillik az ó-testámentomi szózat: oldozd meg a te sarudat, mert szent a föld, a melyen állasz. A magyarság és evangeliumi szent hit hagyománya lengett itt körül bennünket. Elvett templomok, elűzött prédikátorok és iskolatanitók emléke dobbantja meg itt a szivet. Nagy papok, Siboltiak, Torkos Andrások, Ráth Mátyások, Kis Jánosok, Haubner Máték és Karsay Sándorok apostoli lelke, fáradhatatlan munkája művelte itt a hivek vallásos érzését; polgári családaiból, melyek idővel tisztára megmagyarosodtak, egész sor kitűnő felügyelő és mintapapné került ki, gyönyörű jellemzéséül annak a szellemnek, mely e város falai közt a reformáció századától korunkig fennmaradt.

A győri gyűlés méltán sorakozott az eddigiek mellé. Különösen feltűnt a gyülekezet tagjainak nagyszámú részvétele nemcsak a templomban, hanem az üléseken és összejöveteleken is. A szives hívószóra nagy vendégsereg gyűlt egybe az ország minden részéből. Ott volt három püspök: Gyurátz Ferenc, Zelenka Pál és Scholtz Gusztáv; a világiak közül Zsilinszky Mihály és Ihász Lajos ker. felügyelők; továbbá Láng Lajos v. b. t. t., dr. Meskó László államtitkár, dr. Berzsenyi Jenő, Barcza Géza, Hrabovszky István, dr. Radvánszky György, Földváry Elemér, dr. Kéler Zoltán, Libertiny Gusztáv kir. tan., tanfelügyelő, a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület tb. elnöke. A theol tanárok közül: dr. Masznyik Endre, Raffay Sándor, Hörk József, Kovács Sándor Pozsonyból, Bancsó Antal, Payr Sándor, Pröhle Károly Sopronból, Obál Béla Eperjesről. Ott volt a Gyámintézet központja részéről a fent említetteken kivül: Raab Károly, Löw Fülöp, Materny Lajos, Fammler Gusztáv Adolf, Bognár Endre; a Luther-Társaság részéről az elnökségen kivül: Falvay Antal jegyző, Majba Vilmos titkár, Bendl Henrik, a közös pénztáros; a lelkészi karból: Czuppon Sándor, Farkas Mihály, Horváth Sámuel, Hofbauer Pál, Kaczián János, Kund Sámuel, Stettner Gyula, Varga Gyula, Jánosy Lajos esperesek; továbbá Bándy Endre, Biszkup Béla, Frint L., Geduly L., Kapi Béla, Kovácsy Kálmán

(10 presbyterrel), Madár Mátyás, Schleiffer Károly, Doleschall Lajos stb. Kivált a közeli környék majdnem kivétel nélkül megjelent. Szép számmal láttuk a tanitói kar képviselőit s az evang. középiskolát képviselte Ráth Arnold budapesti tanár. Győr városa részéről Wennes Jenő polgármester vezetésével tekintélyes küldöttség jelent meg az ünnepélyeken. A soproni theol. ifjúságot 10 tag képviselte, Pozsonyból is megjelent egy theol. hallgató.

A vendégek már 27-én érkeztek. Ekkor jött Láng Lajos v. b. t. t., az újonnan választott egyet. gyámint. elnök, a kit Fischer Sándor győri egyházfelügyelő, Gyurátz Ferenc püspök, egyházi elnök, a kit Isó Vince lelkész üdvözölt. 28-án d. e. érkezett a vendégek zöme Budapestről Zsilinszky Mihály v. b. t. t. és Scholtz Gusztáv püspök vezetésével. Ez alkalommal Isó Vince lelkész volt az üdvözlő szónok, a kinek Zsilinszky válaszolt.

Az egyetemes felügyelőt. báró Prónay Dezsőt családi öröme, egyetlen leányának esküvője tartotta távol. A közgyűlés tagjai Zelenka Pál püspök indítványára meleg hangú távirattal üdvözölték az egyet. felügyelőt e kedves örömnapján, kedves városából, a hol a dunántúli kerületi felügyelői széktől elbúcsuzott.

A Luther-Társaság.

Társaságunk 28-án délután 4 órakor a győri templomban tartotta közgyűlését. Célszerű újításnak bizonyult, mert ez tette lehetővé, hogy részt vehetett a nőközönség is. Ritka az olyan terem, a mely karzattal el lévén látva a nagy közönséget is befogadhatja. A cél az, hogy minél többen ismerjék meg a társaságot s ez csak a nagy nyilvánosság mellett lehetséges. Rend szerint nem jó a templomot közgyűlési helyül használni, de Győrött bevált.

Zsilinszky Mihály elnök nagyhatású megnyitóját lapunk élén közöljük. Scholtz Gusztáv alelnök indítványára az egészet jegyzőkönyvbe iktatták.

Ezután *Izsó* Vince, a győri egyház első lelkésze üdvözölte magas szárnyalású beszéd keretében a Luther-Társaságot, melynek a győri egyház első alapító tagja. Lelkes éljenzés és tetszés közt újabb 200 korona adományt tesz le a társaság nemes céljainak előmozdítására.

Scholtz Gusztáv budapesti püspök mond köszönetet a nemes adományért, egyben bejelenti, hogy tegnap Horvátországból, a beskai kis német ev. egyházközség szintén 200 koronát adományozott a társaságnak.

A közgyűlés jegyzőkönyvileg mond köszönetet a nemes adományokért.

Falvay Antal, a társaság jegyzője, terjesztette elő évi jelentését, a melyet a megelőző napon Budapesten tartott igazgató-tanácsi ülés egyhangúlag helybenhagyott.

Ennek kapcsán az elnök indítványozta, hogy a magyarországi egyetemes egyháznak köszönetet szavazzon a közgyűlés, a miért budapesti palotájában a társaság könyvkereskedésének — a mely május 1-én nyilott meg — hely adatott.

A jelentést egyébként a közgyűlés egyhangúlag tudomásul vette.

Scholtz püspök közbevetőleg felemliti, hogy bár nem a társulat kiadásában, de az egyházat közelről érintő nagy munka jelent meg, a mely a magyar protestáns egyház történetével foglalkozik és azt Zsilinszky Mihály, a társaság elnöke szerkesztette. Háláját és köszönetét fejezi ki azért Zsilinszkynek.

Zajos éljenzéssel a közgyűlés is jegyzőkönyvileg köszönetet szavaz az elnöknek.

A számadásokat és a költségelőirányzatot, melyet szintén Falvay jegyző terjesztett elő, tudomásul vette a közgyűlés és a felmentvényt minden irányban megadta.

Az indítványok során Masznyik Endre, a pozsonyi theol. akad. igazgatója, felhívja a társaság figyelmét azon dunántúli kivánságra, hogy Luther munkái fordításaira nagyobb gond fordittassék. A fordítások szuperreviziójával Stettner Gyula esperest bizná meg.

Gyurátz püspök hasonlóan nyilatkozik, de kéri, hogy a fontos javaslatot tüzetesebb megvitatás céljából a Luther-Társaság bizottságához utalják.

Így határoz a közgyűlés.

Stettner esperes vállalkozik a szuperrevizor tisztségre, de kéri, hogy csak a nagyon vitás munkák utaltassanak hozzá, elfoglaltsága miatt.

Köszönettel fogadja a közgyűlés vállalkozását.

Noszkó István rákoskeresztúri lelkész sokalja az Ev. Családi Lap előállitási költségét.

Kovács Sándor pozsonyi theol. tanár, a lap szerkesztője a munkásviszonyokra utalva, magyarázza a lap drága előállitását.

Kovácsi Kálmán rákospalotai lelkész nyomda felállitását javasolja s annak vezetését hajlandó elvállalni.

Gyurátz püspök egyelőre a terv tanulmányozását javasolja csak.

Frint Lajos kéri, hogy Aradon tartsa meg a társaság jövő évi vándorgyűlését.

Zsilinszky elnök jelzi, hogy már Kis-Kőrös és Besztercebánya is meghívta a társaságot és kéri, hogy a döntés bizassék az elnökségre.

Berzsenyi Jenő országgyűlési képviselő szintén az elnökségre bízná az eldöntést.

Masznyik Endre dr. már csak azért is ajánlja Aradot, mert az ország azon részében kicsi és elhagyatott az egyház.

A közgyűlés végre az elnökségre bizza a jövő évi közgyűlés helyének megválasztását.

Több indítvány nem lévén, elnök a közgyűlést bezárta.

A közgyűlés lelkes hangulatban egynegyed 6 órakor ért véget.

Az ünnepély.

Délután 6 órakor tartotta meg a Luther-Társaság és a gyámintézet együttes ünnepélyét a templomban, az egész város nagy részvételével.

Az ünnepség sorrendjét Kirchner Elek mesteri orgonajátéka nyitotta meg, melyet látható élvezettel hallgatott végig a közönség.

Ezután az egész gyülekezet az „Erős vár a mi Istenünk“ kezdetű egyházi éneket együtt énekelte. A magasztos ének lélekemelő hangjai elhal-

távai Kaczián János budapesti esperes mondott imát az oltár lépcsőjéről.

Majd Gyurátz Ferenc püspök lépett a pódiumra és mély tudásra és nagy szeretetre valló remek megnyitó beszédben ismertette a Luther-Társaság és gyámintézet céljait. Beszédét fent közöltük.

A gyönyörű beszéd nagy hatást tett az ünneplő közönségre s a mély meghatottságban csak halk éljenzést vertek vissza az Istenházának falai.

A győri ev. egyházi vegyeskar precizitással adta elő Kirchner Elek „Uram, kit a lángész mélye . . .“ kezdetű karénekét.

Most Zsilinszky Mihály ült a felolvasó asztalhoz, emlékbeszédet tartva néhai báró Radvánszky Béla, egyet. gyámintézeti elnök felett. Munkája az Egyházunk Nagyjai c. vállalatban fog megjelenni.

A tetszéssel fogadott emlékbeszéd után Raab Károly, a dunáninneni egyházkerületi gyámintézet elnöke ismertette röviden az ottani gyámintézet működését és tevékenységét, a melyhez 164 egyházközség tartozik. Röviden vázlatát adja, hogy ezek az egyházközségek milyen arányban járulnak adományaikkal a gyámintézet céljaihoz.

Kapi Béla körmendi lelkész állott ezután a felolvasó asztalhoz és feszült közfigyelem mellett a műveltségről tartott igen érdekes tanulságos és poétikus szabad előadás.

Zajosan megéljenezték és az ifjú papnak számosan siettek üdvözlésére.

Löw Fülöp, a dunántúli egyházker. gyámintézet elnöke, a vezetése alatt álló gyámintézet vagyoni állásának, tevékenységének adta hű tükrét. Azzal zárja szavait, hogy a gyámintézet céljaira adakozzanak a hívők és az egyházközségek, hogy erősbödjön az egyház.

Sas Zsigmond magán éneke követte Löw elnök jelentését. Mendelssohn Paulus oratoriumából: Jeruzsálem . . . énekelte először, majd Kapi Gyula Miatyánkját, befejező részében a vegyeskarral.

Úgy maga az előadott mű fensége, mint gyönyörű hanggal bíró fiatal énekes előadása elismerő tapsokat vívott ki.

Csengey Gusztáv „Gondviselés“ c. költeményét lendülettel és hatásosan szavalta el Pálmai Kálmán, budapesti tanító.

A Hymnus éneke zárta be az ünnepség mindvégig érdekes és élvezetes programmját, mely után offertorium volt a Gyámintézet és Luther-Társaság javára.

A gyámintézet közgyűlése.

A közgyűlés tárgyait már megelőzőleg a bizottság készítette elő, mely 27-én este 6 órakor és 28-án délelőtt ½9 órakor tartotta üléseit. Működéséről a következőkben számolunk be.

Gyurátz Ferenc püspök a bizottság szives üdvözlése után az Azrendorfer-féle végrendeletről tesz mindenekelőtt jelentést. Minthogy a végrendelkező akaratát, a végrendelet hiánya miatt, nem volt mód ismerni, beszerezte az eredeti másolatát, annál is inkább, mivel tudomása szerint a végrendelkező a segélyt nem a négy kerület, hanem csak a felső soproni esperesség önállóságra törekvő, szegény egyházainak hagyta. Dr. Kéler Zoltán e. e. e. gyámintézeti ügyész véleményének beterjesztése után beigazolást nyert az eddigi gyakorlat.

Ezután tárgyalás alá került a Veszter-féle végrendelet. Veszter Lajos lőcsei katona-orvos 50 kat. hold szántót és egy házat hagyott az e. e. e. gyámintézetnek azon kikötéssel, hogy a hagyomány, mely özvegyének halálakor lesz birtokba veendő, addig kamatoztassék, míg eléri a 8 millió koronát. Ezen esetre 2 millió koronán állítson fel az e. e. e. gyámintézet egy ev. leánynevelő intézetet, 2 millión egy lelencházat, 2 millión egy szegénymenházat és a fenmaradt további 2 millió korona szolgáltassék át az akkori tiszakerületi püspöknek saját céljaira, mégis azon kikötéssel, hogy azon összegből egy palotát tartozik Budapesten felállítani, hogy a főrendiház ülésein résztvevő püspökök szállást találjanak. Az e. e. g. gyámintézet a hagyományt 1900-ban nem fogadta el, annyival is inkább, mivel az özvegy életében ez nagy terhet rótt volna rá, anélkül, hogy abból jövedelme lett volna. Az egyetemes egyház azonban Zelenka Pál tiszakerületi püspök véleménye folytán azt elfogadta. Az özvegy elhalálozván s mert a hagyományról az e. e. e. gyámintézet annak idején sem mondott le formálisan, az ügyész indítványára, megkerestetik majd az egyet. egyház a hagyomány átadása végett. Hozzávetőleges számítással a hagyomány 120 év alatt éri el a 8 millió koronát, de az e. e. e. gyámintézet utóvégre is halhatatlan testület és így csak ezért azt visszautasítani nem lehet.

Az elnöklő püspök bejelentette továbbá, hogy dr. Borbély József budapesti főorvos 5000 koronát hagyományozott az e. gyámintézetnek teljesen szabad rendelkezésre. Ajánlja, hogy a hagyományozó nevét megörökítendő, alapítványnyá alakittassék az adomány s kamatai osztassanak ki évről-évre egy-egy szegény egyháznak. Az indítvány elfogadtatott.

Ezután az országos evang. nőegylet alakitása céljából kiküldött bizottság jelentése következett. Miután az egylet céljait olvasó közönségünk ismeri, itt csak annyit, hogy az ügy a további előkészítés céljából ismét visszaadatott az albizottságnak, dr. Láng Lajos e. e. gyámintézeti elnök azon ajánlatával, hogy mindenek előtt igyekezni kell az eszmének egy buzgó hölgyet megnyerni, hogy az megvalósítható legyen.

Az egyházkerületi árvaházak felállítására vonatkozólag csak a dunántúli egyházker. küldte be határozatát. E szerint a dunántúli egyházker. gyámintézet azt kivánja, hogy tekintettel arra, miszerint a Leopoldianum tőkéje a 100.000 koronát meghaladja, mondja ki az e. e. e. gyámintézet, hogy a Leopoldianumra adott eddigi adományokat ezentúl a ker. árvaházak kapják. A befolyt összegek gyűjtessenek mindaddig, míg a szükségelt pénz együtt nem lesz. Hasonlóan nyilatkozott a bizottságban a dunáninneni egyházkerületi gyámintézet nevében is Raab Károly. Fammler G bányaker. gyámint. elnök tudomására hozza a bizottságnak, hogy a bányai kerületben az ügy lebocsájtatott az egyes egyházakhoz, s már eddig is Orosháza telket, Torzsa telket és 5000 koronát ajánlott fel a célra. A bizottság nagy örömmel vette tudomásul az eredményt.

Szóba került Löw Fülöp dunántúli ker. gyám-

intézeti elnök kezdeményezése folytán az egyet. gyámintézetnek a Gusztáv Adolf egylettel való szorosabb kapcsolatba lépésének ügye is. Gyurátz püspök szívéből kívánja a szorosabb viszonyt, ámde a módozatot erre, jelen időben, midőn ellenfeleink mindent kihasználnak ellenünk,nem tudja megtalálni.

Szépen halad a torzsai konfirmandus-otthon ügye. Fammler G. bányaker. gyámint. elnök buzgólkodása folytán Torzsa egyháza ád telket, külföldről kapott már 500 márkát, a bányai kerület 3000 koronát ajánlott fel a nemes célra ez idei gyűlésén; a gyűjtés minden irányban folyik és pedig szép eredménynyel. Remélhető, hogy rövid időn belül szeretet-intézményeink száma ismét szaporodik egygyel! Famler G. buzgó ker. gyámint. elnöknek különben az a terve, hogy ezen konfirmándus-otthont összekapcsolja az ugyancsak Torzsán felállitandó ker. árvaházzal.

Materny Lajos tiszakerületi gyámint. elnök bejelenti, hogy 1899-ben Séfer Nándor és neje egy Debrecenben feállitandó evang. árvaházra készpénzben 170,000 koronát és ingatlanokban mintegy 400,000 koronát, tehát összesen több mint egy fél millió koron t hagyományozott. Azonban a miniszteriumban való késlekedés miatt a hagyományozó akaratát még mindig nem lehetett megvalósitani. Az elnökség mégigérte a közbenjárást.

Kiosztásra került 32,014 kor. és 14 fillér. A nagy szeretetadomány $^1/_2$ részét kapta Kölcse, $^1/_4$ részét Kúntapolca, a másik $^1/_4$ részét Jolsvatapolca. A kis szeretetadományban részesült Birda, Nemeskosztolány, Öttevény és Osgyán. 100—100 koronát kapott egyházkerületenként 11 egyház.

A rozsnyói árvaház 143 kor. 83 fillért. A pozsonyi diakonissa-intézetnek jutott 1000 kor. A „Kaczián"-féle segélyből kapott Gádoros 800 K-t és Ungvár 800 koronát. A Palló-féle segélyben 50 koronánként részesült nyolc lelkész-özvegy. A „Bocskay"-alap kamatait (200 K) kapta az iloki missio, a „Gusztáv Adolf"-alapitvány kamataiból 200 koronát Szepestótfalu. És még egynéhány kisebb segély.

A segélyosztás után Löw Fülöp ker. gyámint. elnök indítványozza, hogy a gyűlések jövőben hétköznap tartassanak, mivel a lelkészek vasárnap nehezen hagyhatják el gyülekezeteiket. Indítványozza továbbá, hogy az egyetemes gyámintézet 50 éves jubileumára irattassék meg történetének harmadik kötete is. A bizottság Bognár Endre egyet. gyámint. jegyzőt megbizta ennek eszközlésével.

Miután Gyurátz Ferenc püspök kihirdette az egyet gyámint. elnökre leadott szavazatok eredményét és az egyhangúlag megválasztott dr. Láng Lajos v. b. t. t. kijelentette, hogy a tisztséget elfogadja és programmját a közgyűlés előtt fejti ki, a bizottság gyűlése feloszlott.

* * *

Az ünnepi istentisztelet 9 órakor kezdődött. A gyülekezet a hagyományos „Imádandó Isten" kezdetű fohász után az ismeretes gyámintézeti éneket zengedezte, a melyet bold. Karsay Sándor fordított évtizedek előtt Hagenbach után. Izsó Vince lelkész imádkozott és alkalmi oltári igéket olvasott. Erre az egyházi vegyeskar Rákóczi Ferenc imádságát adta elő Kirchner Elek átiratában, mely nagyban fokozta az áhitatot. Az utolsó hangok alatt Madár Mátyás felpéci lelkész lépett a szószékre; komoly, meleg páthoszszal előadott egyházi beszédének gondolatmenete a következő:

II. Kor. 8; 9—15. versei alapján tartott szószéki beszédében azt fejtegette, hogy úgy a kereszténység nagy apostolának felolvasott szavai, mint a mai ünnep jelentősége azon intést adják: egyesüljünk a könyörülő szeretet munkájában, mert ez a munka szép és magasztos; célja nagy és fontos. Szépségét mutatja az Úr Jézus példája, „ki gazdag lévén, értünk szegénynyé lett, hogy mi az ő szegénységével gazdagodjunk meg". S a mint ez a nagy szeretet tette az ő életét minden idők örök példányképévé, úgy a könyörülő szeretet adhatja a mi életünk igazi szépségét is. Nincs visszataszitóbb, mint a szivtelen ember. Fény, gazdagság, tudomány, vagy akár a korona is nem pótolja a szeretet szépségét. Örök igazság mit Pál apostol mond: „ha szeretet nincs bennem, semmi vagyok". A szeretet enyhíti az élet hidegségét, zord télben gyönyörködtető napsugár, kopár sziklák közt nyiló virág. Szép a könyörülő szeretet, ha egy ember gyakorolja, még szebb, ha átnyulva országok határain, mint teszi ezt a mi gyámintézetünk a Gusztáv Adolf-egylettel szövetkezve, milliók fognak kezet munkájukban. Azért egyesüljünk mi is, minél többen ebben a szép munkában, mely nem csak hogy szép, de célja is nagy és fontos.

A szent igék alapján s a pusztában mannát gyűjtő izrael példájával bizonyítja, hogy a könyörülő szeretet célja ugyanaz, mint a mai társadalmi nagy harcoké, kiegyenliteni az élet viharos ellentéteit, a gazdagság feleslegével, feltölteni a nyomorúság völgyeit. S ez a nagy cél csak keresztényi alapon a könyörülő szeretet munkájával közelithető meg. Mert a társadalmi harc, midőn mindent felforgat, csak újabb ellentéteket teremt, mert a harcban mindig van győző és legyőzött, ott mindig az erősebb kerül felül, a gyenge alól. Ellenben a szeretet a gyengét felemeli, magával egyenlővé tenni törekszik, azért ez az egyedüli helyes eszköz a harcra izgató ellentétek élének megtompitására s az igazi egyenlőség munkálására. Ezt a nagy célt munkálja az egyetemes gyámintézet a könyörülő szeretet segélyével, azért súlya, fontossága a mai szociális világban a helyett, hogy fogyott volna, inkább emelkedett s ha nem volna, ma kellene megalakitanunk, hogy legyen evangeliumi egyházunk hű támasza a jövő harcaiban. Serkenti, buzdítja a szónok a hiveket, hogy fogjanak minél többen kezet erre a nagy célra. Mert, habár morzsákat ád is még a gyámintézet, a mint nagy szárazságban a harmat is üdit, úgy a jelen nehéz viszonyok közt áldásos a gyámintézet morzsája is, s ha „egyiknek bősége siet felsegélni a másiknak fogyatkozását", akkor elérjük vagy legalább is megközelitjük azt, hogy „lesz köztünk egyenlőség".

A közgyűlést Gyurátz Ferenc püspök, az egyetemes gyámintézet egyházi elnöke nyitotta meg magas szárnyalású beszéddel. Majd küldöttséget kért fel az új világi elnöknek Láng Lajos dr. v. b. t. t.-nak a gyűlésbe való meghivására.

A küldöttséggel, melynek tagjai voltak: Zelenka Pál püspök, ihászi Ihász Lajos főrendiházi tag, felügyelő, Radvánszky György, Raáb Károly, Berzsenyi Jenő dr. orsz. gy. képviselő és Fischer Sándor győri egyházi felügyelő, csakhamar megjelent diszmagyarban Láng Lajos dr. elnök, kit szünni nem akaró lelkes éljenzés fogadott.

Az emelvényen Gyurátz püspök üdvözölte Lángot, ki elfoglalva helyét, rövid előbeszéd után megtartotta székfoglalóját.

A közel háromnegyedórás beszéd keretében vázolta kifejtendő programmját és felölelte abban a Gyámintézet anyagi erejének erősbitését célzó jövendő munkásságát.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki székfoglaló után Gyurátz püspök javasolja a beszédnek — melyet lapunk reformációi ünnepi számában egész terjedelmében közlünk — megörökitését a közgyűlés jegyzőkönyvében.

Madár Mátyás pótinditványt tesz, hogy a beszéd magyar, német és tót nyelven külön is kinyomassék és terjesztessék. Igy határoz a gyűlés.

Izsó Vince győri lelkész üdvözli ezután az előljáróság élén a gyámintézeti közgyűlést és a győri egyház részéről 200 koronát tesz le a szegény egyházak segély-alapja gyarapitására.

Most következett az egyes egyházközségek, iskolák és magánosok adomány-felajánlása a szegény egyházközségek felsegélyezésére. Az adományok készpénzből, egyházi edényekből és imakönyvekből állottak.

Igen megható jelenet volt, a mikor a győri ev. alsó és felső iskola növendékei járultak az elnökség elé és szónokaik szép beszédek mellett nyujtották át filléreiken szerzett adományaikat.

Ráth Zoltán és ifj. Kirchner Elek voltak az ifjúság szónokai.

Ifj. Kirchner Elek egy szép bibliát nyujtott át a következő beszéd kiséretében:

Főtisztelendő és Nagyméltóságú Elnökség! Mélyen tisztelt Egyetemes Gyámintézeti Közgyűlés!

„Ha az embereknek, vagy angyaloknak nyelvén szólnék is, a szeretet nincs én bennem, ollyá lettem, mint a zengő érc és a pengő cimbalom. (Pál Kor. 13r. 10 v.) Én érzem igazságát az Apostol e mondásának. Nem akarok lenni zengő érc, vagy pengő cimbalom. Bizonyságot akarok tenni — középiskolai tanulótársaimmal együtt — a szeretetről, mely él bennünk az evangéliumi egyház iránt, és a mely idehozott. Bizonyságul elhoztuk a szeretet könyvét. Aranyunk, ezüstünk nincs mi nékünk, amink pg. vagyon: e bibliát, odaadjuk. Odaadjuk, felajánljuk oly szegény egyházak oltárára, a hol e vigasztaló nélkül is szükölködnek. Menj hát vigasztaló utadra szenvedők könyve, Biblia! S ha szenvedő ember kezébe jutsz, akkor beszélj neki a nagy szenvedőről, a ki egész életét másnak osztogatta, de a keresztfáját maga vonszolgatta, meghalni rajta! Eredj utadra csüggedők könyve Biblia! S ha roskadozókra találsz, a kiket lesujtott az élet terhe, emeld föl annak a példájával, a kit tengereken, hajótöréseken, megostoroztatásokon vitt át az élet, és a ki mégis azt mondotta: „Minden lehetséges nékem a Krisztus által. Menj szegények könyve, Biblia. Tudom találkozol utadban éhezőkkel, nyomorgókkal. Óh mondd meg nékik, hogy az a legnagyobb, a kiről te beszélni tudsz, a kinek módjába lett volna a köveket kenyérré változtatni és a világ négy táját birtokába venni, nem tudta hová lehajtani fejét. Ha bűnbánó Magdolnákra, Zakeusokra találsz, mondd meg nékik, ha az egész világ kővel dob rájuk, van, a ki nem kárhoztatja, hanem fölemeli őket, s együtt vacsorál velük. S ha a koporsó mellől visszatérő vesz kezébe, akkor elevenedjenek meg holt betűid és beszélj . . . beszélj a megnyilt koporsókról és megéledt csontokról és a tékozló fiúnak az apai házba visszatéréséről.

Eredj utadra szenvedők, csüggedők, szegények, bűnösök és zokogók könyve, Biblia. Menj, szabad vagy . . . nem vagy leláncolva; s old meg a szenvedés, csüggedés, szegénység, bűn és a halál bilincse alatt nyögőket, vidd magaddal, vezesd őket föl . . . az Atyához. — Menj szeretet könyve, Isten fog vezetni utadon!

Gyurátz püspök homlokon csókolva az ifjakat, buzditotta, hogy legyenek az egyháznak hű fiai.

Nagyobb pénzadományok folytak még be özv. Ráth Zoltánnétól 100 kor., rákospalotai gyülekezettől 100 kor., ihászi Ihász Lajostól 125 kor., Gerő Mihálytól 50 kor.

A Gusztáv Adolf-Egylet a mult évben 32.548 K-val segélyezte a magyarhoni ág. evangélistákat.

Zsilinszky Mihály inditványozza, hogy buzdításul az ifjúságnak, Ráth Zoltán és ifj. Kirchner Elek beszédei nyomtattassanak ki és széles körben való terjesztéséről gondoskodás történjék.

Az inditvány elfogadtatott

Az értékes adományozott egyházi edényeket, könyveket, a szegény testvéregyházaknak osztják ki.

Zelenka Pál püspököt és Barcza Gézát ünnepelte ezután a közgyűlés, kik már 40 éve munkás előmozditói a Gyámintézetnek.

Gyurátz püspök tette meg majd jelentését. E szerint külön női egyesületek szervezését és kerületi árvaházak felállitását vette tervbe a Gyámintézet, a melyekre az előkészitő munkálatok már megtétettek.

A kerületi elnökök terjesztették be jelentéseiket.

Majd országos levéltár felállitását határozták el a Gyámintézet fontosabb okmányai elhelyezésére.

Végül Bognár Endre főjegyző a segélyek kiutalására tett előterjesztést.

A jövő évi vándorgyűlés megtartására Aradtól, Kis-Kőröstől és Besztercebányától kapott meghivást az intézet. Elnökségre bizatott a választás.

Gyurátz püspök inditványára a Gusztáv Adolf-Egyletet a közgyűlés táviratilag üdvözli.

Ezzel kapcsolatosan Zsilinszky Mihály inditványozza, hogy évente egy gyámintézeti bizottsági tag az összeköttetés szilárditása céljából látogassa meg a Gusztáv Adolf-Egyletet. Elfogadtatott.

Ezzel kimerülvén a tárgysorozat és az inditványtétel, Láng Lajos elnök a gyűlést berekeszti és Gyurátz püspök hálaadó imája után a résztvevők szétoszlottak.

Déli 1 órakor a Royalban háromszáz terítékű bankett volt.

A bankett.

Az ünnepségek sorát vasárnap d. u. 1 órakor a Royal-szálló télikertjében mintegy 200 terítékű bankett fejezte be, a melyen résztvettek az idesereglett vendégeken kívül még a győri társasélet notabilitásai, s a mit legelsőben kellett volna mondanunk, számosan a győri hölgyek sorából.

Láng Lajos v. b. t. t. nyitotta meg a felköszöntők sorát, rámutatott arra, hogy a legmagasabb földi fogalom a korona, a melyben egyesítve van a király és a nemzet s ha a királyra emelünk poharat, benne a nemzetet is éltetjük.

Izsó Vince nagy éljenzés között az egyetemes gyámintézet nagynevű elnökét, Láng Lajost, Bognár Endre a Luther-társaság kitünő elnökét, Zsilinszky Mihályt éltette.

Fischer Sándor felköszöntője.

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim!

Nehéz dologra vállalkozom akkor, mikor e díszes társaságban szót kérek, nehéz a helyzetem, midőn ennyi avatott szónok körében emelkedek szólásra, kik mindannyian mestereim lehetnének, nehéz a feladatom, mert férfiakról akarok megemlékezni, kik jogos öntudatukban érezhetik kiválóságukat, kiket az egész ország és ebben különösen a protestáns világ mint érdemekben gazdag, hivatásuk magaslatán álló, egyházunk vezéreit ismer, s kiknek bizonyára sokszor volt alkalmuk, igénytelen személyemmel össze nem mérhető, sokkal rátermettebb egyének méltatásában részesülni. De hát azon biztos öntudatban, hogy a mit a szóhiányossága folytán ajkam kellőleg meg nem világít, az szívem benső érzésében megtámadhatatlanul, elolthatatlanul él; és él mindazok szivében, kiknek nevében szólok. Ez biztosít a felszólalásra és azon kérelem előterjesztésére, hogy így birálják szavaimat.

Igen tisztelt uraim! azon ritka szerencsében részesült Győr szab. kir. városában levő ág. ev. egyházközségünk, hogy egyházunk három főpapját tisztelheti, ünnepelheti körében, három vezércsillaga magyarhoni ág. ev. h. egyházunknak, kiket a közbizalom ültetett, nem külső fényű, de nagy fontosságú és általunk igaz tisztelettel övezett főpapi székbe: Kiváló hazaszeretetük, mély bölcseségük, rendithetetlen ragaszkodásuk hitünkhöz, nagy tudományuk, kormányzói képességük ismerete, volt a bizalom forrása, és hála az Egek urának, a bizalom fényesen bevált. Bölcs nevelésük alatt erősen állnak, virágoznak az egyházak, sőt bátran hirdetem, hogy készen állnak oly támadások ellen, melyekről azt hittük, hogy a szomorú multtal eltemetvék, de úgylátszik újra éledni kezdenek. Az előre látás mestereinek kezében levő, világító szövétnek, megnyugvással tölt el bennünket. Erős szivükben erős a hit. Ezen, felebaráti szeretettel teli szívvel találják meg az Istenhez vezető utat, mert tudjuk a költő bölcstől, hogy „kereshetjük eszünkkel az Istent, de megtalálni őt csak szívvel lehet". Egyszerűek és mégis tündöklők, mint a hogyan „nagyszerű vallásunkban vagy oly egyszerű". Ilyeneknek ismerem én, ilyeneknek ismeri a győri gyülekezet minden tagja a körünkben megjelent három főpásztort, Zelenka Pál, Gyurátz Ferenc, Scholtz Gusztáv püspök urakat.

Hárman vannak itt, a magyarnak kedves száma a három, három szine van a magyar lobogónak, a lobogó, a nemzet szimboluma, a piros szín jelenti a szeretetet a sokat szenvedett édes hazához, de jelenti a vér színét, melyet a hazáért ontani mindig készek vagyunk, a fehér a tisztaságot jelenti, az erkölcsi tisztaságot, melyet honfiúi kötelességeink teljesítésében mindig szem előtt kell tartani, a zöld a remény szine, az erős hite, hogy kötelességeinket híven teljesítve, hazánk élni, virulni fog, a háromszinű zászlóhoz, ily értelmezés mellett ragaszkodott minden időben a magyar protestántizmus, érezzük, hisszük, tudjuk, hogy kiváltkép így ragaszkodnak hozzá, közszeretet és tisztelet övedzte, jelenlevő püspökeink is. E hazaszeretet és a hit erős érzése irányítja minden lépésüket, működésük minden részletét. Örömmel gratulálhatunk magunknak, hogy ilyen vezéreink vannak. Áldja meg az Isten őket jól megérdemelt áldásával, nyujtsa tevékeny életüket magyar hazánk, szent vallásunk üdvére, javára, felvirágozására, az életkor leghosszabb határáig. A magyarok Istene éltesse Zelenka P., Gyurátz F. és Scholcz G. püspök urak őméltóságait.

A banketten Gerő Mici úrhölgy 176 koronát gyűjtött össze a Gusztáv Adolf-serleggel a kőszegi leányiskola Erzsébet-alapja javára.

Befejezésül megemlitjük, hogy az egész ünnepély a legkisebb zavaró mozzanat nélkül folyt le. Egyetlen kifakadás sem hangzott el más felekezetűek ellen, a mi különben természetes, mert a mi egyházunk a vallási türelem és szabadság egyháza. Itt is bebizonyult, hogy kenyérrel fizetünk a sok kőért, a mit reánk hajítottak. Lehetetlennek tartjuk, hogy ez a valódi evangéliomi szellem végre kovászként át ne hassa az egész közgondolkozást. A sötétség hatalmai csak ideig-óráig győzhetnek. A napvilág végre is diadalmaskodik.

A második, a mit felednünk nem szabad, hogy egyre nagyobb számmal vesznek részt falusi egyházainkból egyszerű hittestvérek e gyűléseken, jelezve, hogy a Luther-Társaság és Gyámintézet egyre mélyebbre bocsátja gyökereit a néprétegekbe. Előljárnak a rákospalotaiak, a kik az idén is elhoztak 100 koronát a Gyámintézetnek, 100 koronával pedig gyűjtést kezdtek a győri Back-féle gőzmalom tűzkárosult családainak az ismerkedő estén. A példa oly hatást tett, hogy az együttlevők egy óra alatt hozzá adták a másik 100 koronát. Ékesszóló bizonyságául szolgált ez annak, mennyire igaza volt Láng Lajosnak, a ki székfoglalójában azt mondotta, hogy a Gyámintézet nem meriti ki tisztára a felebaráti szeretet sareptai korsóját; ellenkezőleg, fogékonnyá teszi a szíveket más jótékony célok iránt is.

Végül a legnagyobb elismeréssel kell adóznunk a győri gyülekezet énekvezetőjének, Kirchner Eleknek, a ki az ünnepélyek magas zenei színvonalát biztositotta s a ki művészi előadásaival a legnagyobb gyülekezeteknek is példaképül szolgálhatna. Adjon Isten egyházunknak sok ilyen kiváló erőt.

A győri gyülekezetnek már a közgyűlés kifejezte köszönetét a szíves vendéglátásért.

Krónikás.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udv. könyvnyomdája, VI., Aradi-utca 14. 39.840